rahulolematust. A. 1249 otsustati Roeskilde koosolekul kaua kavatsetud sõjaretk teostada ja võeti selleks eriline maks iga adra pealt, millest kun. hüüdnimi. On arvatud, et teekond suvel 1249 Eestimaale ette võeti; kahtlane on siiski, kas see oletus tõele vastab: teame vähemalt, et Lüübeki õiguse andmine Tallinnale, mis selle teekonnaga ühendusse pannakse, sündis juba a. 1248, ja et Tallinna piiskopkonnale määratud annetused aprillis ja septembris 1249 pole dateeritud Eestimaal. — E. tapeti 10. VIII 1250.

A. Huitfeldt, Danmarcks Rigis Krönicke (1652); C. Molbech, Kong Erik Plovpennings historie (1821); F. C. Dahlmann, Geschichte von Dänemark I (1840); Bunge, Herzogth. Estl. *A. R. C.*

EERIK VI Klipping, Taani kun., Kristofer I-se ja Margaretha, Pommeri hertsoginna, poeg, sai 10-aastasena a. 1259 troonile kuninganna hooldamisvalitsusel. A. 1266 andis kun. Eestimaa (*terras Estoniae et Vironiae*) lääniks Margarethale (vt.), kes oli *domina Estoniae* kuni surmani (1282). A. 1271 omandas kun. Eesti hertsogi tiitli. E.-u ajal kasvab vasallide võim suurelt, eriti selle iseseisva sõjalise tegevuse tõttu, mida nad avaldasid Liivi orduvendade ja Tartu piiskopi kaaslastena venelaste, semgallide, leedulaste ja samaiitide vastu. Ka võib E.-u ajal konstateerida erilise maanõukogu (Landesrat'i) olemasolu Eestimaal. — E. langes mõrtsuka käe läbi 22. XI 1286.

F. C. Dahlmann, Geschichte von Dänemark I (1840); Bunge, Herzogth. Estl.; A. v. Gernet, Forsch. zur Gesch. des balt. Adels I (1893). *A. R. C.*

EERIK VII Menved, Taani kun., sünd. 1274 kun. Eerik Klipping'i (vt.) pojana, astus troonile a. 1286 oma ema Agnese hooldamisvalitsusel. E.-u paavstiga tülli sattudes pandi Taani riik a. 1299 interdikti alla, millest Eestimaa siiski Tallinna piisk. Henriku palvel juba a. 1301 vabastati. A. 1298 sõlmis E. liidu Riia linna ja ppiiskopiga Liivi ordu vastu ja segas end sellega pikalt kestnud tülli, mis Eestimaad siiski võrdlemisi vähe puudutas. A. 1303 läänitas E. Eestimaa 6-ks a. oma nooremale vennale Kristofer'ile tingimustega maad kaitsta ja kuningale sõja ajal abi anda. E.-u eesmärgiks oli rahutut hertsogit Taanist eemal hoida, kuid see samm tekitas palju paksu verd Eestimaa iseseisvate vasallide seas ning oli põhjuseks, et liit tehti veebr. 1304 Liivi ordu, Tartu ja Saaremaa piiskoppide, toomkapiitlite ja vasallide ning Eestimaa vasallide vahel; selle järele võtsid Eestimaa vasallid kuninga asevalitseja teadmata maa lossid ja kindlused oma kätte, seletades kuningale, et see ainult maa ja vasallide varjamiseks olevat sündinud. Kuna nad ühtlasi teatasid, et nad lossid ja kindlused parema meelega Tallinna piiskopile kui mõnele teisele üle annavad, on hertsogi läänitus nähtavasti tagasi võetud. — E. on Eestimaa hertsogkonnale annud mitmed tõendused oma heasoovlikkusest, mööndes mitmed kaubandusprivileegid maa elanikkudele, privileegid ja kingid Tallinna toomkapiitlile, kirikuõpetajaile, kloostreile. E.-u ajal anti ka määrus koolide kohta (kun. kiri 3. I 1319), mis tõendab, et ka haridusolude eest kanti hoolt. Ka asutati arvat. E.-u ajal Rakvere linn. Kõige tuttavam on siiski ta ettevõte koguda need lääniõigused, mis olid tol ajal maksvad Põhja-Saksamaal ja Waldemar II aegadest olid olnud Eestimaa vasallidele juhtnööriks. See nn. Waldemar-Eeriku lääniõigus, mis valminud a. 1315, on tähtsamaid Eesti aadli privileege ja õigus-allikaid. — E. suri Taanis 13. XI 1319.

F. C. Dahlmann, Geschichte von Dänemark I (1840); Bunge, Herzogth. Estl.; A. v. Gernet, Forsch. zur Gesch. des balt. Adels I (1893). *A. R. C.*

EERIK XIV, Rootsi kun., sünd. Gustav Wasa pojana Stokholmis 13. XII 1533. Noor prints sai hea kasvatuse ja avaldas juba noorena suurt andekust, ehk küll mõned omadused temas eriskummalisust tõendasid. Juba Gustav Wasa eluajal oli E. toetanud noorema venna Johani kavatsusi Eesti- ja Liivimaa suhtes ja asus troonile astudes (1560) nende plaanide teostamisele. Tallinna saadeti märtsis 1561 saatkond Klaus Kristeri p. Horn'iga (vt.) eesotsas, mis nii edukalt teotses, et juba maikuul nii Tallinna kui ka Harju-Viru aadel oli otsustanud Rootsi valitsusele alistuda; juunis teostus allaandmine ja augustis kinnitas kun. aadli ja linna privileegid. Rootsi asevalitseja kaudu, kelleks esimestel kuudel oli Horn, korraldati maa olud. Esimeseks tõeliseks asevalitsejaks oli Lauri Iivari p. Fleming, siis aa. 1562—64 krahv Svante Steni p. Sture. Võib märgata, kuidas kun. otsekohe pööras suurt tähelepanu maa siseoludele; katsus kergendada maa elanikkude tulunduslikku seisukorda ja eriti valjult astus välja lihtrahva peksmise ja piinamise vastu, minnes isegi nõnda kaugele, et mõnel korral süüdistustega esines oma asevalitseja (Svante Sture) vastu, kuna viimane küllalt tõsiselt polnud rahva eest välja astunud. Esimeseks superintendendiks uues provintsis määrati Johan v. Geldern. — Kuid kun. ei rahuldunud ainult nende maa-aladega, mis ta juunis 1561 oli omandanud. Politiliste kombinatsioonide abil nii Poola kuningaga kui Riia koadjuutoriga, Meklenburgi hertsogi Kristoferiga (vt.) katsus ta Rootsile maid juurde võita ega kohkunud ka otsekohe sõjalisel teel seda